

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽENANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 14.

Šibenik, 22. listopada 1921.

God. I.

Pred otvorenjem Narodne Skupštine.

Do nekoliko dana ima Narodna Skupština da se poslije tromjesečnog nerada sastane na vijećanje. Nije još određena data otvora, a sva je prilika da će se još to odgoditi, jer Pašić boravi u inozemstvu zbog važnih diplomatskih poslova.

Prilike, u kojima se nalazi naša država, ne daju nade, da će Skupština moći uspješno djelovati, jer je politički horizont svaki dan tamniji, vlastodršci ne staraju se, da ga razvedre, te postavljaju svoje djelovanje na zdrave, pravne osnove, na korist cijele zemlje.

Po novinama čitajući i najoštriji političar nije u stanju, da se orijentira. Ono, što svakoga pak mora da tješi pa i pesimistu, je misao, da se kod svih trijeznih političara, dapače kod svih stranaka, osim demokratske, sve izrazitije ispoljuje mišljenje i uvjerenje, da ovako dalje ne ide. Javnost simpatijom prati svaku akciju, koja bi bila sposobna da ukloni nesuglasice između Hrvata i Srba. Hoće li se ove želje realizirati te otvoriti novo doba našem državnom životu, to zavisi od mnogo poteškoća, a koje nije baš nemoguće ukloniti. Hoće se samo pregaranja i više domovinske ljubavi.

Mnogi su mislili, da će akcija Protića doći do pozitivnih rezultata prije otvora Narodne Skupštine, tako da će saziv ove biti početak nove narodne ere. Ne može se ustvrditi, da se Protićeva akcija izjalovila, kako demokratska štampa radošno to svagdanu ponavlja. Po pisanju „Obzora“ može se dapače zaključiti, da se „Hrvatski blok“ u mnogočem sporazumio i našao sa Protićem zajedničku osnovnicu rada. U čemu se sastoji ovaj sporazum, s kojim „Obzor“ kaže, da će i Pučka stranka biti zadovoljna, jer da usvojeni sporazum zajamčuje Slovencima i Hrvatima bolji položaj u državi nego li je tražila naša stranka, to je do danas diplomatska tajna.

Sasvim tim može se ipak sumnjati, da je već uglavljen sporazum između „Hrvatskog bloka“ i Protića, za kojim stoji dobar dio radikalne stranke, kad uvažimo, da je glavni zahtjev svih Hrvata revizija ustava, što je „conditio sine qua non“ zajedničkog rada u Skupštini, baš glavna zapreka, na koju nailazi Protić kod radikala, a da ne govorimo o demokratima.

Pučka stranka, poslije nego se povratila u Narodnu Skupštinu, iza odglašanja ustava, stavila je kao glavnu tačku programa reviziju ustava i ona to misli postignuti realnim radom i od ovog svog prava ona ne će uzmaknuti. Kako mi drago se odredio „Hrvatski blok“, ona će po svojim poslanicima ući ponovno u Narodnu Skupštinu i svojim radom i opozicijom

udarac će na sadašnju Vladu, dok je ne sruši. Hrvatske stranke, koje su uzele taktiku apstinencije, zamjeraju ovom stanovištu naše stranke, dapače u zadnje vrijeme podmeću Jugoslavenskom Klubu, da se hoće domoći vlade i ugoditi sadašnjim vlastodršcima. Interesantni interview, koji je dao dr. Korošec uredniku sarajevske „Večernje Pošte“ o najaktuelnijim pitanjima, bio je predmet kritike kod hrvatskih stranaka, te u njemu vide samo agitaciju za Pučku stranku, koja ne će da iz oportuniteta pristupi u „Hrvatski blok“.

Pri otvorenju Narodne Skupštine Pučka stranka će hoditi stalnim pravcem realnog rada. Do ovog uvjerenja

Želimo razjašnjenja.

Prehranbeno stanje našeg pučanstva u okupiranom dijelu Dalmacije i za tuđinske okupacije i poslije evakuacije bilo je vrlo teško, upravo nesnosno. Sa svih strana čule su te tužbe, a od nikud pomoći. Stradavali smodnevno sve više i bili prepušteni sami sebi.

Na brojne molbe i tužbe iz cijele okupirane i tek oslobođene Dalmacije, a i vlastitom inicijativom, naš nar. poslanik dr. Dulibić upravo je više upita i osobno više puta posredovao i požurivao i kod Pokrajinske Vlade u Splitu i kod raznih ministarstava u Beogradu, da se što prije i što izdašniji pomogne ovom rodoljubnom prestrpljivom i preispućenom pučanstvu. I, kako vidimo, ne bez uspjeha.

U zadnjem broju našeg lista donijeli smo odgovor Ministra za socijalnu politiku na zadnji upit našeg zastupnika o prehrani oslobođenih krajeva Dalmacije. Iz njega vidimo, da nas se naša Vlada u više navrata i velikim svotama sjetila i spremno nam pritekla u pomoć i prije i poslije evakuacije. To s ugodnošću konstatiramo, i na toj joj dobroj volji i brizi u ime svega našeg pučanstva baš od srca zahvaljujemo. Ona je zbilja sa svoje strane ovalikim svotama mnogo za nas žrtvovala i učinila. Više od nje nijesmo mogli ni zahtijevati ni očekivati. Pokazala je svu svoju dobru volju, da nam u našoj nevolji pomogne.

Nevolja je naša i nesreća samo, kako se opravdano bojimo i sumnjamo, da taj novac, i ako je od Vlade bio određen za prehranu ovih naših krajeva, nije bio sav uloženi ni potrošen u tu svrhu. Do tog smo uvjerenja došli, kad smo pročitali onaj odgovor gosp. Ministra. Radi se tu o milijunima, a blagodati tih milijuna mi nijesmo pravo ni oćutjeli. To je ono, što čovjeka boli, zabrinjuje i zapanjena ga stavlja pred pitanje: Kako je to moguće?

Ministarski Savjet u veljači ove

uorale bi doći sve opozicionalne stranke. Protić jeuzeo sebi za zadaću, da dade, dolaskom u Skupštinu, posljedni udarac u trošni temelj ovog sadašnjeg reakcionarnog režima. Ruku, koja će udarati sadašnju vladu, dok je ne sruši, moraju da na svaki način pomognu sve hrvatske stranke. Polje je borbe Skupština, pa zato hoće se zajedničkog realnog rada. Kad bude srušena Pašić-Pribičevića diktatura, onda će se moći govoriti o temeljitoj izgradnji i učvršćivanju naše domovine.

Približuje se otvor Narodne Skupštine, o čemu će zavisići život naše države.

Op. Ur. Ovaj naš članak napisan je, prije nego se stalno znalo, hoće li se Nar. Skupština sastati 20. ov. mj., kao što se redovito sastala.

godine odobrio je Odsjeku ishrane u Splitu za naš 2 milijuna dinara, Ministar za socijalnu politiku svojim kasnijim riješenjem odobrava istom Odsjeku još 1,750.000 dinara: ukupno dakle 3,750.000 dinara, ne ubrojavši amo najnovijih 500.000 dinara, koje bismo imali naknadno primiti.

Tim milijunima mogla se i ter kako dobiti potrebna količina hrane, da nam se ne samo pomogne, nego i potpuno obezbijedi naše teško prehranbeno stanje na zadovoljstvo svih nas, da je bilo više pravice i razbora pri nabavljanju hrane i pri njezinoj razdiobi. No to se nije dogodilo na veliko čudo i opravdano nezadovoljstvo svih nas. Mi naime znamo po sigurnim podacima, koje smo već dobili i koje još čekamo, da se u ovim našim krajevima malo hrane dijelilo badava siromašnijim slojevima našeg pučanstva, a oho nešto, što su malo pred evakuaciju i iza evakuacije kroz ova 4 mjeseca dijelile aprovizacije i razni odbori po pojedinim mjestima, prodavalo se u vrlo ograničenoj količini i uz vrlo visoke cijene. Pred evakuaciju te cijene bile su mnogo veće nego što su bile kod talijanske aprovizacije, a iza evakuacije mala je bila razlika između ovih cijena i cijena kod pojedinih trgovaca. Jedan dokaz tomu imamo i u današnjem našem dopisu „Iz šibenskog kotara“. Svi se zato naši građani i okolno naše pučanstvo, koji za sve ovo predobro znadu, u čudu pitaju: Kamo je onda dospio taj silni novac, koji nam je dodijelila Vlada?

Na ovo pitanje mora da nam što prije dade odgovor Odsjek za ishranu u Splitu. U našem, njegovom i državnom je interesu, da nam potanko u kojem javnom organu izloži, kako je upravo s ovim novcem: kako se on, odnosno s njim nabavljena hrana razdijelila pojedinim općinama i mjestima okupirane, odnosno oslobođene Dal-

macije, koje vrsti, u kolikoj količini uz koje cijene i uvjete je dana, a uz koje se prodavala. Taj odgovor mora tražiti od njega i Ministar za socijalnu politiku.

Dok ne dobijemo taj odgovor bit ćemo slobodni svašta sumnjati i zaključivati na štetu ugleda Vlade i njezinih službenika. Milijuni su posrijedi. Radi se o narodnom novcu, krvavo stečenom. Stoga vani s računima! Želimo razjašnjenja!

Tjedni pregled domaće politike.

Šibenik, 22. listopada.

Našim državnim prilikama teško je naći primjera među naprednim državama. Uza svu konstataciju tih prilika i sa strane samih mjerodavnih krugova te uočenja posljedica, do kojih nas vode te prilike, one ipak s dana na dan upravo krivnjom tih mjerodavnih krugova idu na gore.

U doba, kad nastaje promjena za prijestolju, glava se države nalazi u inozemstvu i prolazi više nego dva mjeseca, a da se upravo stoga ne može da počne rad oko saniranja naših žalostnih državnih prilika. Po ustavu dolazi vrijeme redovitog zasjedanja parlamenta, kad nekoliko dana prije odlazi u inozemstvo i ministar predsjednik, a da ne kaže, koće li se navrijeme vratiti, da parlament može otpočeti svojim redovitim životom. Nesposobnošću ministra financija dolazi država do ruba ekonomske propasti i stavlja se parlamentu u glavnu dužnost, da je izbavi iz ovog teškog stanja. No opet i ministar financija, koji bi o tom imao voditi glavnu riječ u parlamentu, u samo predvečerje njegova sastanka bježi u inozemstvo pod nezužnom firmom vanjskog državi potrebitog zajma.

Naš i onako žalostni parlamentarni život doživljava i opet jedan udarac, koji ni najmanje ne odgovara demokratizmu naših državotvornih stranaka. To za nas nije nikakvo razočaranje, ali sam po sebi ovaj čin glavnih pionira danas vladajućeg režima baca najbolje svjetlo na djelovanje njihovih stranaka. Imaju većinu, kažu, a boje se i u parlamentu doći. Treba prije popraviti bar koju pogriješku ili nedoknaditi nešto licitacijom kod Francuza i Engleza, da otupe i onemoguće opravdani oštrac kritike o njihovom djelovanju, koja se sprema u parlamentu.

No varaju se gospoda iz radikalne i demokratske stranke, ako misle, da samo ono nekoliko desetaka poslanika vidi posljedice njihovoga „državotvornog“ rada. Naš narod, pa i onaj njegov dio, koji se naivan k njima priključuje, misleći, da je kod njih pravo i iskreno narodno jedinstvo i jugoslavenstvo, uvidio je, da je prijašnje njihovo nastupanje i govorenje bio samo prah u oči, dok ostvare svoj stari plan: faktučnu Veliku Srbiju.

Ovoga, i ako kasnog, uvjerenja velikog dijela svojih pristaša osobito se boje gospoda demokrati, što u ostalom očito pokazuje i nervozno držanje njihovih voda pred sastanak glavnog predstavnštva stranke.

Laž i fraze više ne pomažu. Utuklo ih je vlastito djelovanje, a izbori su, kako se čini na vidiku. To je, što najviše boli naše državotvorne i čega se oni boje, pa nastoje, da se još bilo kakvim sredstvima drže u nasilno zauzetom položaju. Mi smo i u našem gradu, i ako u nevažnoj stvari, imali jedan takav primjer, a što tek mora biti, kad se radi o masnijem položaju.

To će međutim biti od slabe pomoći. Široki pogled prave narodne inteligencije i u narodu duboko uvriježeno shvaćanje slobode, do kojeg ga je dovelo slično djelovanje Nijemca i Madara, zauvijek je obracunalo sa lažnom politikom demokrata, kao i onom ostalih stranaka, koje podržavaju ovakvi režim.

„Omnium Jugoslave“. Zagrebačke novine donose otkriće nove afere, koja bi imala biti pendant onoj „Omnium Serbe“, a na štetu države, kako se vidi iz sljedećeg: Poznati financijski pučnik demokratske stranke Petrić (koji je glavni financijer glavnog glasila demokratske stranke u Beogradu „Demokratija“ i koji je pri samom osnutku ovog lista dao za njegov fond 300.000 kruna op. n. ur.) stavio je Vladi ponudu, da je pripravan dobiti Ministarstvu saobraćaja tri milijuna željezničkih pragova, dijelom iz hrastovog drveta, a dijelom iz bukovog drveta uz cijenu od 120 do 130 kruna po komadu, za okruglo ukupnu

svotu od 360 milijuna kruna, ako (mu država iz državnih šuma prokade 30.000 kubika hrastovog drva i 30.000 kubika bukovog drva, i to bukovno drvo uz cijenu od 120 kruna po kubiku, a hrastovo drvo uz cijenu od 200 kruna po kubiku šumske takse. Prema tomu država bi dobila okruglo 46 milijuna kruna za 60.000 kubika po polovici hrastovog, a po polovici bukovog drva. Naprotiv bi država imala da plati za jedan dio svog vlastitog prerađenog drveta 360 milijuna kruna ili za 250 milijuna kruna više, no što bi ona dobila od kompanije Petrić. Da se vidi veličina paname, mora se uzeti u obzir da kubik bukovine stoji danas u najjeftinijem slučaju 300 kruna, a hrastovine 800 kruna. Prema tomu šezdeset hiljada kubika gore spomenutog drva reprezentiraju vrijednost od najmanje 330 milijuna kruna, za koje nudi Petrić i kompanija demokratske stranke okruglo 96 milijuna kruna. Diferencija od 234 milijuna kruna išla bi dakle u korist konsorcija, a na štetu države. Naglasiti valja, da bi za izradbu ovih pragova upotrebio samo jedan dio od gore spomenutih 60.000 kubika, dok bi s preostatom drveta raspolagao Petrić po miloj volji. Provedba ove stvari kod vlade povjerenja je zagrebačkom odvjetniku i bivšem demokratskom poslaniku dru Dušanu Popoviću, koji stizava u tu stvar u Beograd. Ovu stvar podupiru svi demokratski ministri. Pa i pravo je. Kad radikalni ministri imadu „Omnium Serbe“ i Rada Pašića, zašto demokratski ministri ne bi imali „Omnium Jugoslave“ kompaniju Petrić za eksploataciju slavonkih šuma?

Sastanak Glavnog vodstva

17. i 18. o. m. održalo je Glavno Vodstvo HPS. u Sarajevu svoje vijećanje. Nazočili su bili delegati iz Hrvatske, Slavonije, Bosne i Hercegovine, Dalmacije te poslanici HPS iz Jugoslavenskog Kluba. Sastanku je predsjedao predsjednik stranke g. Sjepan Barić.

Glavni tajnik stranke dr. Josip Andrić izvjestio je o stanju stranačke organizacije i stranačke štampe. Konstatovano je, da se redovi stranke sve jače šire. Nakon izvještaja dra Šimraka i dra Deželjca raspravljalo se o cjelokupnoj političkoj situaciji. Svi su delegati odobrili dosadani politički rad predsjedništva i taktiku parlamentarne reprezentacije. Svi su govornici naglasili, da stranka mora provesti najžešću borbu za reviziju sadašnjeg ustava, jer on predstavlja prevlast jednog plemena i prema tome ruši narodno jedinstvo i plemensku ravnopravnost, na čemu bi imala biti sagrađena jugoslavenska država. Unutarnje uređenje države prema programu HPS zagovarali su najodlučnije svi učesnici sastanka, a naročito delegati iz onih krajeva, gdje su Hrvati politički ugroženi. Najodlučnije je odbivena ona politička koncepcija, po kojoj bi velik dio Hrvata pao pod t. zv. interesnu sferu srpskog plemena.

„Skora“ izmjena novca.

Približujemo se koncu mjeseca, a te blažene izmjene nema, pa nema. Još koncem prošlog mjeseca službeno javljaju iz Beograda, da će izmjena početi „ovih dana“, kasnije nam opet Kotarsko Poglavarstvo javlja, da će se konačno izmjeni pristupiti do koji dan, napokon Ministar financija izjavljuje, da je novac već u Splitu, a mi za tom izmjenom još uzdišemo. Pozvanim faktorima poručujemo, da je dosta više te igre i izrabljivanja strpljivosti našeg dobrog i ispačenog pučanstva.

Hrvatske Pučke Stranke.

Glavno vodstvo dalo je upute poslanicima stranke, kako da se u zakonodavstvu bore za političku jednakopravnost i sporazum, za kršćansku i čovječansku pravicu, a osobito za zaštitu seljaka, radnika i uopće malog čovjeka.

Na osnovu izvještaja delegata iz Dalmacije primljene su sve rezolucije zadnje sjednice Uprave HPS. u Dalmaciji, koje smo mi donijeli u zadnjem našem broju.

Glavno vodstvo HPS. oštro je protestiralo protiv svake akcije, koja ide za tim, da se izazove kulturni boj i vjersko politička intolerancija. Vlada se poziva, da u pucim školama Bačke, Banata i Baranje smjesta uredi obučavanje nauka vjere i da se pri utanačenju proračuna ministarstva vjera drži tačke 13. člana ustava, prema kojemu su sve vjeroispovijesti ravnopravne i nijedna se ne smije zapostavljati.

Osuđena je politika svih onih, koji računaju, da je država sastavljena samo od individua. Država se sastoji i od kolektivnih organizama, kojima moraju biti zajamčeni uvjeti jednakopravnoga opstanka. Imade ne samo individualnih nego i klasnih, konfesijskih i plemenskih interesa, kojih ne smije dirati nikakva većina.

Što višer čekaju? Obećanja neka se izvrše! Neka se više jednom pristupi toj konačnoj izmjeni našeg novca! Čekali smo puna četiri mjeseca, dok je pala odluka Ministarskog Savjeta o relaciji izmjene. Ne ćemo valjda sada morati čekati druga četiri mjeseca, da se ta izmjena i provede. Radi tog otezanja mnogi se ljudi nalaze u velikoj neprilici: nemaju novca za izdržavanje svojih obitelji, za tjeranje svog obrta i trgovine, za potrebite nabave. Ističu im rokovi otplate dugova, na

koje im visoke kamate teku, ne mogu da zadovolje tolikim obvezama, sklopjenim na kratak rok baš radi predstojeće izmjene. Na velikom su gustobiku, što svoj novac, stečen trudom, prištenjom i poštenim radom, ne mogu da uspješno ulože. No osim pojedinačno silno trpi radi toga napredak i procvat našega zapuštenog grada. Trgovina ne može dase uputi, promet spava, tolika potrebita poduzeća ne mogu da počnu svojim djelovanjem. Neka uvide jednom to naši pozvani faktor! Dužne su ih na to sjetiti i mjesne vlasti. Nijesmo zaslužili, da se tako mačuhinski s nama postupa poslije tolika patnja, progona, stradanja, uništenih egzistencija, te prokušanog našeg rodoljublja. Malo više brige i ljubavi! Zadnji je čas, da se već jednom bez čekanja i otezanja pristupi konačnoj izmjeni našeg novca. Tražimo samo svoje pravo, ne tražimo milosti! Od medenih riječi i obećanja neka se pređe i na djelu!

Iz katoličkog svijeta.

U znak vjerske ravnopravnosti! Veliko nezadovoljstvo i neugodno iznenađenje kod svih katolika u našoj domovini izazvao je članak našeg nar. poslanika dra Šimraka u zagrebačkom „Katoličkom Listu“, u kojem on iznosi, koliko je beogradska vlada odredila dati novaca za potrebe pravoslavne crkve, a koliko za potrebe katoličke u dojučeraj godini 1922. Po državnom naime proračunu pravoslavna crkva dobila bi od države za svoju vjersku upravu i škole za buduću godinu 161 milijun, 601 hiljadu, 26 kruna, dok bi katolička crkva dobila za vjersku upravu i škole samih 13 milijuna 855 hiljada, 268 krunu. Pravoslavna crkva dakle dobiva za 147 milijuna, 745 hiljada, 758 kruna više nego li naša katolička crkva, i ako po samom vladinom ovogodišnjem popisu pučanstva pravoslavnih u cijeloj državi imade 47%, a katolika 39%. Razlika je dakle u broju pripadnika od samih 8%, a tako ogromnu u proračunu! Upozorujemo na ovo sve katolike. Mi ne zavidamo braći Srbima, da oni iz državnog proračuna dobivaju za svoje potrebe, koliko ih ide prema 12. članu ustava, ali odlučno prosvjedujemo protiv toga, da se na isti način ne postupa sa katolicima.

Katolička crkva u Kragujevcu. U Kragujevcu u Srbiji izabran je odbor za gradnju katoličke crkve. Prvi dar u iznosu od 20.000 K. poklonio je nadbiskup Skoplja g. Lazar Medija.

NEPRAVDA ILI NESREBENOST.

Tuže nam se iz krugova financijskih namještenika svi oni, koji su sa velikim poštovanjem udovoljiti naredbi bivšeg a.-u, ministarstva finansija od 13. VIII. 1888. br. 23.185, te se potpuno usposobili za niže carinske činovnike sa ispitom, kao i oni, koji su s dobrim uspjehom položili ispite za lučko zdravstvene činovnike, a pod bivšim režimom nijesu bili promaknuti, na nepravdu, koja im se i sada nanasa radi nepromaknuća na zasluženom mjesto.

Sada, kad su mislili, da će u svojoj vlastitoj državi moći uživati pravici, ostadoše potpuno razočarani. Razočarani, velim, jer se upraviteljima monopola, a i cariniskim magazinerima imenuju potpuno nekvalfikovani ljudi. Imade više slučajeva, da se za upravitelje nižih carinarnica i cariniskih izlože stava postavilo nekvalfikovane ljude, a mimoišlo one, koji za to imadu na bolje svjedodžbe, a i prakse.

Poželjno bi bilo, da Vlast ispravi učinjene pogreške i ide putem pravici.

Zanimive vijesti.

Prenos očiju. Bečki liječnik dr. Kopanyi, koji je s uspjehom liječio sljepoću životinja presađivanjem očiju, nada se, da će mu uspeti iste operacije izvršiti i na ljudima. On drži, da bi se presađom životinjskog oka, naročito psa, moglo povratiti očni vid ljudima, jer da bi takvo oko ubrzo poprimalo izgled ljudskog oka i vršilo kao takvo redovne funkcije. Dr. Kopanyi sada traži dobrovoljce za pokuse u tom pravcu.

Dječak izvanrednih sposobnosti.

Javljaju iz Čitlika kod Sinja, da se tamo nalazi 12 godišnji dječak Ante Mijić Nikolin, koji je sam izradio drvena kola, a da nije upotrijebio nijednog čavla. Osim toga izradio je u sama dva dana drvenu koturacu, na njoj čovjeka od drveta, i to tako dotjerano, da pobuđuje divljenje. Orje-hota bi bilo zanimariti ovo dijete i ne dati mu prigode, da proširi ovo svoje naravno znanje i razvije sve svoje sposobnosti.

Neobična operacija. Zadnjih dana izvršena je u New-York - u jedna operacija, koje konačni uspjeh sada znanstveni svijet, naročito liječnici očekuju sa najvećim zanimanjem. Operacija je to prenosa žlijezda majmuna na čovjeka sa tim rezultatom u vidu, da će posljedica biti ljelesno i umno osvježenje od starosti izmorenog i iscrpljenog čovječjeg organizma. Operaciju je izvršio dr. Thomas W. Edgar sa nekoliko drugova liječnika, a operaciji se dobrovoljno podvrgao sa željom, da koristi znanosti i čovječanstvu, Irving R. Bacon, odvjetnik i pisac. Mr. Bacon pratio je i sam tok operacije, pošto mu je umrtvljen samo onaj dio tijela, na kojemu je vršena operacija. — („Jugosl. Svijet“).

Naši dopisi.

Iz šibenskog kotara, 17. listopada.

Za vrijeme teške tal. okupacije neki odlični rodoljubi, koji su živjeli u progonstvu u Splitu, zauzeše se kod Pokr. Vlade, da se malom narodu pri-skoči u pomoć zalihama brašna.

Počam od siječnja ov. god. Pokr. Vlada hvalevrijedno je priskočila u pomoć stradajućem narodu ove okolice dostatnim količicama brašna. Odlični rodoljubi pod imenom opskrbe pučanstva, na račun Pokr. Vlade, prodavali su brašno br. 2, 3, 4 po Kr. 28 ne-žigosanih, a bijelo br. 0 po Kr. 40 nežigosanih. Kako smo informirani, u to doba, otrag 8 mjeseci, u Splitu prodavalo se brašno br. 2, 3, 4 po 12 Kr. S H S, a bijelo po 16 Kr. S H S. Isti rodoljubi utjerane nežigosane krune poslije evakuacije prikazali su Komisiji za izmjenu novčanica. Kako iz pouzdanog izvora doznajemo, budući taj iznos utjeran od aprovizacije pučanstva, bit će izmjenjen u razmjeru 1:4.

Sad pitamo Pokr. Upravu u Splitu: Kome će pripasti čisti dobitak od rasprodanog brašna? Ako taj čisti dobitak, koji se računa na stotine hiljada, ima pripasti pojedincima, tobože kao nagrada za njihovo „mučeništvo“, a na teret malom siromašnom i stradajućem narodu, tad na ovo upozoravamo Pokr. Upravu u Splitu i zahtijevamo, neka se čista dobit podijeli među kupce, kojima bi taj novac pri današnjoj nestašici novca i slaboj godini baš u blagoslovljeni čas došao. Ovo zahtijeva i pravda. Pokr. Uprava u ono teško doba gladi i svake potrebe došla je ususret malom narodu aprovizacijom brašna. Hvala joj! Neka mu i danas tim čistim dobitkom

pritekne u pomoć. Rodoljube i mučenike može i na drugi način nagraditi, ako uopće trebaju nagrade.

Jedan za mnoge.

Krapanj, 18. listopada.

Pohvalnim zanosom mjestance Krapanj ozvalo se želji Ministra prosvjete sa ustanovom društva za „Narodno prosvjetljivanje“. 9. X. par viđenijih ličnosti Krapnja sakupi se u u prostorijama seoske škole, gdje im upraviteljica škole gospođica Marija Novak, kratko, a jezgrovito, rastumači i pročita spis kr. kot. školskog vijeća o toj stvari. Zatim bi izabran sljedeći odbor: O. Pavo Miličić, gvardijan franj. samostana, predsjednikom, gosp. uprav. učiteljica M. Novak podpredsjednicom, naknadno tajnicom gospođica učiteljica Jakica Dulčić, te odbornicima O. Mijo Lopac, župnik, gosp. Frane Tudić, Ante Jaram, Luka Baraka i Frane Milutin.

Već 16. X. ovo društvo održa zabavno poučno veče, na koje je na poziv tajnice zauzeta krapljanska mladost pohrlila u lijepom broju. Učenicim proslavom predsjednik O. Miličić otvori zabavu, zatim dvoranom zaor pjev jugoslavenskih himna, da jeka mladenačkih glasova ustalasa se morem, odjekivala je gorom. Preslade pjesma, a trzaj tamburice, mlo zujenje gusala, uz pratnju glasovira, godilo je srcu, duši pri izvođenju Sonatine Schmida, a od gosp. Novak, Lopca i Jurčić. Zbor seoske mladosti sa ushitom ispjeva nekoliko narodnih pjesama; a lijepim načinom učenik škole Frane Milutin krasmošlovio je pjesmu „Molitva“. Sa zanimanjem prisutna mladost saslušala je predavanje O. Frana Jurčića: „Povjesničke crtice Krapnja“.

Zaključnom riječju pobudila se mladost, da uz motiku prione i uz knjigu i svaki napredak. Dušom i srcem neka uzdrži ovo, što se počelo, eđa oplemene srca za sve ono, što je lijepo i dobro.

Pri kraju klicalo se krapljanskoj slozi i ljubavi, državi Jugoslaviji, franjevcima, kao kulturnim vodama naroda, te gospođicama učiteljicama.

Veseli nas ovaj istup svijesnih Krapljanaca, koji se prvi u ovome pokazše u čitavom šibenskom kotaru. Cvalo i napredovalo, a sve „Za krst časni i slobodu zlatnu“. Prisutnik.

Domaće vijesti.

Prenos Kostiju Kvaternikovih u Zagreb. Zaslugom „Braće Hrvatskoga Zmaja“ nađene su kosti Eugena Kvaternika, Vjekoslava Bacha i Rakijava. i dopremljene u Zagreb 16. ov. mj. Kostij se sa kolodvora do katedrale dopratio župnik sv. Blaža, Kerdić. One su privremeno smještene u grobnicu Stolne crkve pokraj kostiju narodnih junaka i mučenika bana Petra Zrinjskoga i kneza Krste Frankopena, odakle će, kako javlja „Hrvat“, 30. travnja dođuće godine zajedno s kostima Zrinjskog i Frankopena biti prenesene na Mirogoj. Svaka čast „Braći Hrvatskoga Zmaja“, koji su se ovim iznazašćem i prenosom njihovih kostiju u najbolje odužili svijetloj uspomeni ovih naših narodnih mučenika prigodom 50 godišnjice njihove tragične smrti.

Žrtva službe i kršćanske ljubavi. Zadnjih dana planuo je ogroman požar u Buličima, siromašnom seocu u Žumborku, koji je uništio cijelo selo. Kod gašenja tog strašnog požara osobito se istakao kat. župnik dr. Erdelji, koji je pohrlio na mjesto nesreće, da pomogne svojim župljanima i spasi, što se spasiti dade.

U svojoj revnosti zadobio je teške ozljede na čitavome licu i rukama. Prevezen u zagrebačku bolnicu Milosrdnih sestara podlegao je opeklinama i umro u teškim bolovima. Bio je uzoran i poštovan svećenik. Slava mu i vječni pokoj!

Svečano otvorenje splitskog Narodnog Kazališta. U nedjelju 16. ov. mj., bilo je na vrlo svečan način otvoreno splitsko Narodno Kazalište. Svečani akt otvorenja obavio je g. Nušić, načelnik odjeljenja za umjetnost u ministarstvu prosvjete. Na njegov govor odgovorio je predsjednik općine g. dr. Tartaglia. Nakon toga odigrana je premijera Korolijine simboličke slike „Jugana vila“. Uvečer je pred dupkom punim kazalištem odigran „Ekvinocij“. Prije predstave upravnik Bartulović izrekao je pozdravni govor. Na svečani otvor došli su i upravnici kazališta u Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Osijeku i Varaždinu, a stiglo je i mnogo brzojavnih pozdrava.

„Naša Zemlja“. Primili smo 1. broj ovog lista, koji je počeo da izlazi u Splitu kao glasilo malih posjednika. List je dobro uređivan. Sav broj posvećen je skoro isključivo agrarnoj reformi. Najodrešitije piše na obranu prava malih posjednika.

Konsorcij za kriomčarenje s blagom. Naši pozvani krugovi u svračaju ni malo pažnje na ono; što ih se javnim putem upozorava, a u interesu naše države. Još u 6. broju naše „Nar. Straže“ upozorio sam ih na veliko kriomčarenje sa našim blagom u velebitskom kanalu, a do danas nijesu poduzeli ništa ozbiljna protiv tome. Tim bolje kriomčarima, koji su

u svom kriomčarenju usavršili i napredovali toliko, da su zajedno sa našim „savjesnim“ službenicima osnovali čak neki konsorcij za kriomčarenje s blagom na Mastenici. Taj konsorcij traži na svaku glavu blaga 400 dinara, od kojih 100 dinara za prevoz. Neka se jednom maknu naši pozvani krugovi! — *Stražar s Velebita.*

Odgovor na izazov. Pišu nam iz Sutomišćice: Pročitani smo nazovi ispravak Bambare, tiskan u 10. broju „Narodne Straže“. U njemu govori o Talijanima Sutomišćice. Neka izvoli objelodaniti imenik tih Talijana Sutomišćice, da nas uvjeri, da ih ima. Mi znamo, da u Sutomišćici nema nijednog Talijana. Sami jedan, nastanjen u Zadru, zapitao je pripadništvo Italije, pa i taj ga nije dobio. Epiteti bezobraznik i neznalica mogu pripadati samom poštovodi. komu je i onaj nazovi ispravak drugi napisao. Ovoliko u čast istine! — *Goričanin.*

Telefonski spoj sa Zagrebom. Ministarstvo pošta i telegrafa poduzelo je krrake, da se telefonska mreža Šibenik-Knin-Prijedor čim prije popravi tako, da se omogući telefonski razgovor između Šibenika i Splita sa Sarajevom i Zagrebom preko Prijedora.

Talijanska škola na Krku naredbom Ministra prosvjete ne će se otvoriti, dok Talijani ne otvore naše škole u Istri. Hvala Bogu, da im se jednom s naše strane počne vraćati mlo za drago. S istog razloga nije se smio dozvoliti ni otvor talijanske škole u našem gradu.

Novi škola. Zagrebačka Kr. Zem. Vlada odredila je, da se početkom ove škol. god. otvori mala realna realna gimnazija u Krku.

GRADSKÉ VIJESTI.

Otvor realne gimnazije i velike gimnazije. U nedjelju je naš grad doživio radosni događaj, i drugih godina otvarao se ovaj naš zavod, ali ove godine svečanost je bila neobičnija. Zadarski gimnazijalci, kojih je došao veliki broj u naš grad, zajedno sa šibenskim realno-gimnazijalcima započeli su školsku godinu. Sva mladež se ujutro sakupila u „Državnom domu“. Tu joj je upravitelj M. Ježina izrekao lijepi prigodni govor, u kojem je istaknuo borbu našeg naroda za svoju slobodu, te mladeži dao shodnih opomena. Povorka mladeži, predvođena šibenskom glazbom, a praćena od profesora pošla je u Stolnu crkvu. Iza saziva „Duha Svetoga“ slijedila je sv. Misa, preko koje je pjevao veoma lijepo zbor učenika razne crkvene pjesme, a kateheta prof. D. R. Pian poslije evanđelja održao je kratku, ali vrlo zgodnu i lijepu propovijed, u kojoj je osim lijepih misli i dobrih savjeta prisutnim đacima osobito tople pozdravio nadošle zadarske đake. Pobožna svečanost je svršila sa himnom „Bože Pravde“. Mladež je bila ugodno raspoložena. Mi joj želimo sretni početak školske godine i očekujemo, da će u svakom pogledu biti uzorna; i marljivim naukom i svojim izglednim ponašanjem. Samo od takve mladeži nadamo se boljoj budućnosti.

Potreba dačkog konvikta. Kod realne gimnazije i velike gimnazije ove je godine upisano do 500 učenika. Ovaj broj najjasnije govori o neophodnoj potrebi, da se odmah otvori u Šibeniku dački konvikt i tim dođe ususret tolikim đacima, koji nemaju prikladna stana. Doznali smo osobito radošću, da je Vlada potpuno sklona, da „Državni dom“ ustupi za konvikt. Ljepše ne može da bude. Svakoga ljubitelja mladeži može da iskreno veseli ova pripravnost naše

Vlade. Treba samo odmah doći do otvora tako potrebite ustanove. Faktori i mjesne vlasti moraju sve poraditi i omogući, da učenici zadobiju konvikt. Ovo je plemenita želja cijelog građanstva i toliko roditelja zadarske okolice, te je dužnost u prvom redu općine i svih, koji su na to pozvani, da im dodu ususret.

Konac jematve. Berba je ove godine svršila i, kako se sada vidi, sa mnogo boljim rezultatom i u kvantiteti i u kvaliteti ovogodišnjeg vina nego se nadalo. Suša, koja je ove godine vladala u našoj okolici, istina je, mnogo je nanijela štete po vinogradima, osobito u kršu, ali je zato vino tolike jačine i snage, kakve odavno nije bilo. Uza svu sušu i rod je za 1/3, na mjestima i 1/2 veći nego prošle godine. To je ujedno bilo uzrokom, da je u našoj okolici bilo mast prema drugim dijelovima Dalmacije veoma jeftin. Za čitavo vrijeme berbe cijena se mastu po hektolitr kretala od 600 do 800 kruna. Ova niska cijena masta privukla je i neke trgovce iz vana, koji su opazivši odličnu vrsnoću šibenskog grožđa već počeli u društvu sa svojim prijateljima dolaziti i po vino.

Bilo bi poželjno, te se upozoruju naši trgovci vina ne samo iz Dalmacije, nego i oni iz Banovine, Like, Herceg-Bosne i Slovenije da posjete naše krajeve. Uvjereni smo, da bi učinili unosan posao, a s druge bi strane pomogli ovdješnjem pučanstvu, koje je mnogo stradalo radi talijanske okupacije.

Nepravde i zlorabe stanbene vlasti. Svojedobno mjesni Stanbeni Ured za predsjednikovanja dra Ante Rajevića istisnuo je upravo po „demokratsku“ iz vlastite kuće Filu ud. Sigoreo, staricu od 84 godine, i baš u času, kad je iza postignutog spo-

razuma sa predašnjim predsjednikom drom Buzolićem prenašala vlastito pokućstvo. Smjestio tu silom udova Marković, a stan ove za sebe također silom rekvirirao, tako da za samoga njega i oca su čitava dva prostrana poda jedne kuće! Kad je cijelu ovu stvar uredio, odrekao se predsjedništva Stanbenog Ureda. To je kod nas postala već obična stvar, da se predsjednici Stanbenog ureda odreku odmah, iza kako se udobno smjeste u stan, kojeg si izaberu, pa makar koga hitnuli na ulicu. To oni čine bez obzira na to, da bi u tom stanu mogle stanovati 2-3, obitelji što njih nimalo ne smeta. Smeta im samo, da sirotinja zakloni glavu, pak ju se progoni na sve moguće načine. Evo tomu dokaza: U ova četiri mjeseca iza evakuacije promijenila su se već četiri predsjednika Stanbenog ureda, od kojih su prva trojica zauzela udobne, jeftine i vrlo prostrane stanove. Sad je red na četvrtome, da isto učini. Svim ovim zlorabama ide na ruku i Povjereništvo za Socijalnu Skrb u Splitu, na kojeg se utokom obratila starica Sigoreo. Njezin utok i podnosi jednostavno bivaju odbiveni, i to poslije dva mjeseca zatezanja, te iza kako je jedan od bivših predsjednika pošao naročito u Split, da se zauzme i preporuča, da utok bude odbiven, jer da bi inače, kad bi starica Sigoreo dobila dvije sobe, oni bili stavljeni u veliku nepriliku. Stvar je sada upućena Ministarstvu za Socijalnu Politiku u Beogradu. Baš je zanimivo, da ove nepravde i zlorabe čini u prvom redu onaj isti dr. Rajević, koji u svojstvu opć. upravitelja izdava proglose pučanstvu glede oskudice stanova i zauzima mjere, koje se kose sa goreistaknutim njegovim postupkom. Za danas ovoliko, a na znanje onima, kojih se tiče, da će se stvar voditi do kraja, jer pravda mora da pobjedi!

Obavijest čehoslovačkim državljanima. Konzulat Čehoslovačke Republike u Splitu stavlja do znanja svim čehoslovačkim pripadnicima, da u roku od tri mjeseca mora imati svaki stranac, nastanjen u kraljevini SHS, svoje isprave (putnice) u redu, jer će biti po ministarskoj naredbi kraljevine SHS onaj, koji bude zatečen bez isprave, opraćen preko granice. Stoga se pozivaju svi pripadnici ČSR, da u najkraćem roku nabave svoje dokumente zavičajnosti (domovnice), pošto bez njih nije moguće putnice ispostaviti. Putnice, kojih vrijednost je već prošla, moraju da budu predložene dotičnom konzulatu u svrhu produženja iste. — Konzulat Č. R. u Splitu.

Novi taksa! Od jednog očevica doznajemo ovo: 18. tek. jurio je vlak iz Perkovića za Šibenik. Jedan osamogodišnji dječak, možda za prvi put u željeznici, znatiželjno je kod prozora coupea razmatrao, kako mu razni predmeti ispred očiju hitro lete. No zabava njegova nije dugo trajala. Smutilo mu se, i jadtik stane bljuvati. Do malo ude u željeznički coupé poslužnik, te dječakovu ucu udari taksu od 12 dinara na bljuvanje! Suputnici ostadoše kao okamenjeni zbog ove nove i visoke takse. Pa nijesmo li napredni!

Na uvaženje! Ni današnji broj našeg lista nije mogao izaći u određeno doba radi ponovnog pomanjkanja struje. Zato će opet mnogim našim preplatnicima stići dosta kasno. Krivnja nije na nama, pak molimo, da se uvaži.

Prodaju se: dva banka za trgovinu iz čvrstog drva. Obratiti se Upravni lista.

Javna zahvala.

Prigodom teške nesreće, koja nas je zadesila preranim gubitkom našeg milog i neprežaljenog roditelja

Mate Poturice

izričemo našu duboku harnost svima onima, koji su milom pokojniku na bilo koji način olakšali zadnje dane života, u našoj boli priskočili u pomoć, te svojim prisustvom uzveličali spoved ili na drugi način počastili uspomenu nezaboravnog našeg oca.

ZLARIN, dne 16. oktobra 1921.

Obitelj Poturica.

Bogato skladište šivaćih strojeva**SINGER**

kao i svih pojedinih dijelova šivaćih strojeva, šivaćih igala i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.

Na svakom je stroju naznačena cijena, koja je ista za cijelu Jugoslaviju.

ANTE FRUA

ŠIBENIK Glavna ulica.

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik i okolice.

MODNOM SALONU**MARIJA DUNDIĆ - ŠIBENIK**

prispio je veliki izbor **ŠEŠIRA** i **MODELA** za zimsku sezonu.

Kalendari za 1922. godinu.

Danica K. 20 — s poštarinom

K. 21-60. — Kalendar Srca

Isusova i Marijina K. 16. —

— s poštarinom K. 18. —

Naručuju se kod „Narodne Prosvjete“ Zagreb I., Pošt. pret. 109.

Tko nije član zadruga, neka novac pošalje unaprijed.

NOVI MOLITVENIK.

Izašlo je treće izdanje molitvenika **KRUH NEBESKI**, vezan u platno.

Cijene s poštarinom: 1 komad

K. 32.—, 2 kom. K. 63.—, 5 kom.

K. 156.—, 10 kom. K. 312.—, 50

kom. K. 1546.—.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

P. N. Svećenicima, Crkovenarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Svaku kolikoću pčelinjeg voska i meda kupujem.

U zamjenu svijeća primam okapine.

==== Cijene umjerene! ====

Vlasnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća

Vladimir Kulić - Šibenik.

Građevni poduzetnik i ovlaštenu graditelj

FRANE ALFIER**preuzima uz garanciju sve gradnje**

kao što su visoke i niske novogradnje, renovacije, nadogradnje iz armiranog cementa i kamena; kanali oko kuća i depoziti za držanje vode na krovu od kuće od bilo koje veličine iz armiranog cementa.

SPECIJALISTA je u gradnji najmodernijih teraca, koje su najsigurnije proti svakom propuštanju vode, kao i u gradnji plivaćih gatova, te svih vrsti brodova i jedrenjača sa motorima i elektromotorima bilo koje veličine, isto iz armiranog cementa.

Po uzoru i sistemu gradnje u Južnoj Americi preuzima i gradnje najmodernijih pročelja za zgrade iz cementa (imitacija kamena), kao što i najmodernijih i najekonomičnijih drvenih kuća od bilo koje veličine, koje se lako mogu prenašati s mjesta na mjesto. Ne treba za to imati vlastito zemljište, može se i unajmiti za potrebito vrijeme zgodni položaj.

Preuzimlje i projektiranje, te izradbu nacrtu i troškovnika za sve ove radnje.

Svi zanimanci upozoruju se na ovaj ekonomski, solidni i vrlo jeftini način gradnje po svim najmodernijim sistemima.

Upute se daju u

Građevnoj poslovnici, Ulica sv. Franje br. 202.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK
(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno uređen i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima preplate na stručne i periodične časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisaće strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera
PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: **MARAŠKINA** marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene **LIKERE**: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

👉 **CIJENE UMJERENE!** 👈

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Glavna ulica br. 122

I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzovjani naslov: **Gospobanka**

Telefon br. 16.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Karlovcu, te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.